

Commissie BZK

Aan de minister van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties

Plaats en datum: Den Haag, 28 mei 2009
Betreft: Verzoek over jaarrapportage ICT-projecten bij de overheid
Ons kenmerk: 2009Z09512/2009D26288

Geachte mevrouw Ter Horst,

In de procedurevergadering van de vaste commissies voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Economische Zaken op 28 mei 2009 is gesproken over de door u toegezegde jaarrapportage van ICT-projecten bij de overheid.

De commissies verzoeken u ten behoeve van deze jaarrapportage om een reactie op bijgaande brief die de commissies op voorstel van de werkgroep ICT, samengesteld uit leden van deze commissies, aan u voorlegt. U wordt verzocht uw reactie en de jaarrapportage begin september 2009 aan de Kamer te zenden ten behoeve van een eind september te plannen algemeen overleg ICT.

Bij deze breng ik u het verzoek van de commissies over.

Hoogachtend,

De griffier van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

G.F.C. van Leiden

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

T. 070-3182211
E. cie.bzk@tweedekamer.nl

In de brief aan de Kamer d.d. 12 december 2008 informeert u de Kamer over een rapportagemodel voor grote ICT-projecten bij het Rijk en over de positionering en kwaliteitsverbetering van informatiemanagement bij het Rijk (26643, nr. 135). U heeft in deze brief de toezegging gedaan de Kamer jaarlijks een rapportage conform het voorgenomen rapportagemodel aan te bieden, waarvan de eerste in het voorjaar van 2009 wordt verstuurd. Daarnaast zullen grote ICT-projecten worden onderworpen aan reviews en heeft u een voorstel voor de opzet van een projectplan bij een groot ICT-project meegezonden.

De commissies van BZK en EZ hebben uw bovengenoemde voorstellen en voornemens met belangstelling in ontvangst genomen. Beide commissies hechten een grote waarde aan een juiste informatievoorziening over grote ICT-projecten. Ook het verder verbeteren van de kwaliteit van grote ICT-projecten middels onder andere het gebruik van een model projectplan en het tussentijds reviewen van projecten zijn stappen in de juiste richting.

In deze brief wordt nader ingegaan op het rapportagemodel, de reviews, de opzet van een model projectplan en de positionering en kwaliteitsverbetering van informatiemanagement bij het Rijk. Hierbij komt een aantal specifieke vragen en verzoeken aan de orde met betrekking tot uw voorstellen. De commissies van BZK en EZ verzoeken u om de jaarlijkse rapportage over grote ICT-projecten aan te vullen met deze verzoeken en om de vragen te beantwoorden. De commissies van BZK en EZ realiseren zich dat deze vragen en extra informatie-eisen aan de rapportage een nadere uitwerking behoeven. Hier zal tijd mee gepaard gaan. Het voornemen om in het voorjaar 2009 een eerste rapportage op te leveren komt hiermee in het geding. De commissies van BZK en EZ verzoeken u derhalve om de Kamer een eerste rapportage in september 2009 aan te bieden. Op basis van deze eerste rapportage zal worden beoordeeld of in voldoende mate tegemoet wordt gekomen aan de informatiebehoefte van de Kamer over grote ICT-projecten.

Informatie in het voorstel rapportagemodel minister van BZK

De kosten van grote ICT-projecten zullen inzichtelijk worden gemaakt in de jaarlijkse rapportage. Dit geldt voor nieuwe projecten en waar mogelijk met terugwerkende kracht voor lopende projecten. De jaarlijkse rapportage zal gaan over ICT-projecten bij het Rijk die meer dan 20 miljoen euro kosten.

Hieronder zijn enkele aanvullingen en vragen met betrekking tot de rapportage c.q. het rapportagemodel opgenomen. De door de commissies BZK en EZ gewenste aanvullingen in acht nemend, zijn beide commissies positief over de opzet van de rapportage over grote ICT-projecten,

Overkoepelend beeld

De rapportage voorziet nu in een informatievoorziening per groot ICT-project. Wat ontbreekt is een overkoepelend beeld van alle grote ICT-projecten tezamen. Dit beeld moet de samenhang van de individuele ICT-projecten, de tijdpadafhankelijkheid, de koppeling met het ICT-beleid bij het Rijk, de cruciale projecten die als basisbouwsteen fungeren en alle overige relevante overkoepelende aspecten weergeven. De commissies van BZK en EZ wensen in de jaarlijkse rapportage ook geïnformeerd te worden over dit overkoepelende beeld.

Wij zien dat u als coördinerend minister op het gebied van ICT bij het Rijk een belangrijke rol kunt vervullen voor de departement en overheidslagen overstijgende ICT-projecten die betrekking hebben op de bedrijfsvoering van overheidsorganisaties. Wij begrijpen dat RWT's en ZBO's een eigen verantwoordelijkheid kennen voor de bedrijfsvoering. Echter voor ICT-projecten die bij RWT's en ZBO's worden uitgevoerd kunt u een meer toetsende rol vervullen, zodat onder andere kan worden voorkomen dat projecten worden opgestart die op rijksniveau of bij andere overheidslagen in toekomstige situaties voor aansluitingsproblemen zullen zorgen. Ook op dit gebied wensen wij door u op de hoogte te worden gehouden van de ontwikkelingen middels de jaarrapportage.

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

T. 070-3182211
E. cie.bzk@tweedekamer.nl

Kostenoverzicht

De kostensoorten die in de rapportage zullen worden opgenomen zijn:

- Ingekochte apparatuur en standaard software
- Extern personeel
- Intern personeel
- Bij ontwikkeling en bouw gebruikte hard- en software (licentiekosten)
- Implementatiekosten als scholing en voorlichting

Het inrichten van een uniform kostenoverzicht voor grote ICT-projecten is een nieuw en waardevol initiatief. In de rapportage zullen de geplande kosten worden afgezet tegen de gerealiseerde kosten. Dit geeft inzicht in de afwijkingen van projectbudgetten. Het kostenoverzicht heeft een heldere structuur. Onduidelijk is echter of hiermee alle ICT-kosten per project worden meegenomen of er wellicht nog een extra kostensoort “overige kosten” aan moet worden toegevoegd. Dit is een punt van aandacht. De commissies van BZK en EZ wensen een dergelijke post “overige kosten” toe te voegen aan het kostenoverzicht, zodat alle kosten gemoeid met het ICT-project integraal worden vermeld.

Een tweede punt dat aandacht behoeft is het verschil in ramingen en realisaties. In de rapportage zou toelichting moeten worden gegeven op de verschillen. Dat is in de voorgestelde opzet niet voorzien. Kunt u ook de verschillen in raming en realisatie toelichting in de jaarlijkse rapportage?

Een laatste aandachtspunt betreft de kosten van lopende projecten. U geeft aan dat het onderscheid in kostensoorten voor lopende projecten zoveel mogelijk wordt meegenomen in de rapportage. Onduidelijk is echter hoe gerapporteerd zal worden over de lopende projecten waar dit niet voor mogelijk is. Het is ook onduidelijk om hoeveel projecten het hier gaat. In het kader van een juist en volledig kostenbeeld wenst de Kamer ook deze lopende projecten in het overzicht terug te zien. Zijn er andere mogelijkheden, los van de bestaande departementale administraties, om de kosten van lopende ICT-projecten in kaart te brengen, zodat de Kamer een volledig inzicht in de kostensoorten krijgt van alle ICT-projecten bij het Rijk boven de 20 miljoen? Kunt u er voor zorgen dat ook de kosten van deze lopende projecten worden meegenomen in de jaarlijkse rapportage?

Definitie begin- en eindfase van een project.

Om de eenduidigheid van de behandeling van grote ICT-projecten te bepalen, dient er een duidelijke definitie te komen van de startfase en de eindfase van een project. Is de start van een project het moment waarop er budget geraamd is in de begroting? Of is de start het moment waarop het projectteam van het ICT-project voor het eerst bijeenkomt? Soortgelijke vragen kunnen worden gesteld bij de eindfase. Dit is ook van belang om de gerealiseerde kosten af te kunnen zetten tegen de geplande kosten. Hierover dient duidelijkheid te komen, vooral in interdepartementaal verband. Het verzoek aan u is om deze eenduidigheid rijksbreed te bewerkstelligen.

RWT's en ZBO's.

ICT-projecten bij RWT's en ZBO's vallen onder de rijksuitgaven en zouden daarmee ook onderdeel van de jaarlijkse rapportage moeten zijn. Uiteindelijk gaat het hier ook om gemeenschapsgeld en lopen er vaak bij deze instellingen grote projecten (UWV, IBG). U geeft aan dat het mogelijk moet zijn om de ICT-projecten bij RWT's en ZBO's mee te nemen in het overzicht. Bij de behandeling van de eerste jaarlijkse voortgangsrapportage die u de Kamer aanbiedt, zal worden bezien of aanvulling van de rapportage voor grote ICT-projecten bij RWT's en ZBO's gewenst is.

Projectplan

In de rapportage zullen ook criteria worden opgenomen waaraan afzonderlijke projectplannen moeten voldoen. U reikt uw collega ministers een model projectplan aan. Een projectplan bevat de eisen die voorafgaand aan het ICT-project worden gesteld. Het zijn de afspraken over bijvoorbeeld de uitvoering, oplevering, business case, risicoanalyse en exit-strategie. Een projectplan kan worden

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

T. 070-3182211
E. cie.bzk@tweedekamer.nl

gezien als een ex-ante toets waarin zaken worden vastgelegd die bij de uitvoering van het project zeer relevant kunnen zijn. De commissies van BZK en EZ erkennen het nut van een projectplan. Vraag is echter of het gebruik van het projectplan facultatief is. Indien dit het geval is, dan verliest het gebruik van dit instrument aanzienlijk aan kracht. De commissies van BZK en EZ wensen het gebruik van het model projectplan verplicht te maken.

In het rapportagemodel wordt vastgelegd of er een projectplan is opgesteld conform de door u gestelde eisen. Naast informatie hierover is, is het eveneens belangrijk om te weten of er veranderingen zijn ten opzichte van het oorspronkelijke projectplan. De commissies van BZK en EZ wensen naast de aanwezigheid van een projectplan ook hierover te worden geïnformeerd.

Tenslotte hebben de commissies van BZK en EZ nog een aantal andere aspecten die in een projectplan zou moeten worden meegenomen. Met name vragen over de geleerde lessen van het project en de informatievoorziening aan de Kamer over het project zijn niet opgenomen in het model projectplan. Het verzoek is om de voorgestelde opzet van het projectplan aan te vullen met deze niet opgenomen vragen.¹

Reviews

In het rapportagemodel zijn momenten en toetspunten van reviews aangegeven. Het invoeren van reviewmomenten bij grote ICT-projecten is een belangrijke positieve stap. Er kan worden bijgestuurd of het project zou zelfs kunnen worden beëindigd. Een review wordt uitgevoerd voor het beslismoment van een volgende projectfase door de departementale auditdienst of in de vorm van een collegiale toets via de Gateway-systematiek. Voor de commissies van BZK en EZ is het van belang om inzicht te krijgen in de bevindingen van de reviews. De jaarlijkse rapportage zou per ICT-project moeten ingaan op deze bevindingen. Overigens is het onduidelijk wat het verschil in gebruik is van de Gateway-systematiek en de reviews door auditdiensten. Het lijkt er op dat het hier gaat om twee wezenlijk andere oordelen, respectievelijk een collegiale toets versus een oordeel van een auditdienst. Kunt u het verschil in deze reviewmethoden toelichten? Bent u voornemens om deze twee reviewmethoden als alternatief van elkaar te (laten) gebruiken?

¹ Het gaat hier om de volgende vragen.

Informatievoorziening: Moet het parlement geïnformeerd worden over het voorstel? Zo ja, hoe? Hoe wordt het parlement op de hoogte gehouden over de voortgang? Welke prestatie -indicatoren worden gebruikt? Zijn deze toereikend? Moeten ze worden gekoppeld aan beleidsdoelstellingen? Moeten er normen zijn voor gebruikers? Moet er feedback georganiseerd worden om te leren van klachten? Geleerde lessen: Welke informatie over de activiteiten wordt gepubliceerd? Hoe en hoe vaak? Wanneer en hoe wordt het beleid of project geëvalueerd om zicht te krijgen op de kosten en baten en op de vraag of het beleid of project moet worden gecontinueerd, aangepast, vervangen of beëindigd?

Van bevindingen in het algemeen die majeure gevolgen hebben voor het verloop (of de beëindiging) van een groot ICT-project moet de betreffende vakcommissie van de Kamer via de reguliere informatievoorziening door een vakminister op de hoogte worden gebracht. Dit staat derhalve los van de informatie over reviews in de jaarlijkse rapportage.

Positionering en kwaliteitsverbetering informatiemanagement

U geeft aan dat ICT-projecten vaak meer geld kosten dan geraamd, langer duren dan voorgenomen en soms mislukken. Het kabinet wil de i-functie bij ministeries professionaliseren. Een belangrijke stap die daartoe is genomen, is het aanwijzen van een Chief Information Officer (CIO) per departement, het ontwikkelen en onderhouden van rijksbrede methoden en technieken, zoals een model projectplan en het bevorderen van het gebruik van de ICT-haalbaarheidstoets en de van de Gateway-systematiek.

De acties in het kader van positionering van informatiemanagement binnen het Rijk zouden niet alleen gericht moeten zijn op de interne processen binnen de rijksdienst. Van belang is om het maatschappelijke nut in ogenschouw te nemen. Primair is de rijksdienst georganiseerd om burgers en bedrijven te dienen. Wij verzoeken u dan ook om de acties in het kader van de positionering aan te vullen met acties om het perspectief van nut en noodzaak voor burgers en bedrijven als primair uitgangspunt te nemen bij nieuwe ICT-projecten.

Het is onduidelijk in hoeverre de acties die in het kader van rijksbrede verbetering van informatiemanagement worden genomen nu ook zullen leiden tot een efficiëntere en effectievere inzet, sturing en beheersing van ICT bij het Rijk. In uw brief lijkt bijvoorbeeld het gebruik van het model voor een projectplan en de Gateway-systematiek niet verplicht te worden. In hoeverre zijn de ingezette instrumenten sturend? Kunt u toelichting geven op de mate van effectiviteit en efficiency van de in gang gezette activiteiten en uw sturing hierop?

Tot slot

De commissies van BZK en EZ verzoeken u om de rapportage over grote ICT-projecten aan te vullen met bovenstaande aanvullende informatie-eisen. Daarnaast verzoeken beide commissies u de onduidelijkheden over het rapportagemodel, de reviews, het projectplan en de positionering en kwaliteitsverbetering van de informatievoorziening middels een schriftelijke reactie te verhelderen en de gestelde vragen te beantwoorden.

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

T. 070-3182211
E. cie.bzk@tweedekamer.nl